

Natuurwaardenonderzoek 't Landje van Kemp te Werkhoven

Onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en gebieden op en nabij 't Landje van Kemp aan de rand van Werkhoven.

Definitief

BAM Woningbouw
Postbus 25
3430 AA Nieuwegein

Grontmij Nederland B.V.
Houten, 25 januari 2010

Verantwoording

Titel : Natuurwaardenonderzoek 't Landje van Kemp te Werkhoven

Subtitel : Onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en gebieden op en nabij 't Landje van Kemp aan de rand van Werkhoven.

Projectnummer : 278326

Referentienummer :

Revisie :

Datum : 25 januari 2010

Auteur(s) : mr. A.H. (Daniel) Tuitert

E-mail adres : Daniel.tuitert@grontmij.nl

Gecontroleerd door : ir. A.M. van Rens

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : C.J. Nell

Paraaf goedgekeurd :

Contact : De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 30 634 47 00
F +31 30 637 94 15
midwest@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en doel	4
2	Toetsingskader	6
2.1	Natuurbeschermingswet	6
2.2	Flora- en faunawet	7
2.3	Provinciaal natuurbeleid.....	8
2.3.1	Ecologische Hoofdstructuur	8
2.3.2	Rode lijstsoorten	9
3	Resultaten	10
3.1	Inleiding	10
3.1.1	Bureaustudie	10
3.1.2	Veldbezoek	10
3.2	Beschermde gebieden	10
3.2.1	Natuurbeschermingswet	10
3.2.2	Ecologische hoofdstructuur.....	11
3.2.3	Nationaal Landschap	11
3.3	Beschermde soorten.....	11
3.3.1	Flora- en faunawet	11
3.3.2	Rode lijst	12
4	Conclusies.....	13
5	Literatuur	14

1 Aanleiding en doel

De natuur in Nederland wordt beschermd vanuit twee invalshoeken: bescherming van gebieden en bescherming van soorten. De gebiedsbescherming is geregeld via de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten) en het Streekplan (o.a. Ecologische Hoofdstructuur (EHS), weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden). De soortenbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet. De natuurwetgeving in Nederland heeft als belangrijkste component het zorgplichtbeginsel, dat van elke initiatiefnemer verlangt dat hij zich vooraf op de hoogte stelt van eventuele schadelijke effecten op voorkomende beschermde soorten planten en dieren en hun leefomgeving.

BAM Woningbouw is voornemens om op een perceel aan de rand van Werkhoven woningbouw te realiseren (zie figuur 1, perceel 1). Dit is een ruimtelijke ontwikkeling in de zin van de wet- en regelgeving voor natuur, zodat de effecten van de aanleg getoetst moeten worden aan de bepalingen uit de Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en het beleid ten aanzien van de Ecologische Hoofdstructuur. BAM Woningbouw heeft Grontmij gevraagd om in beeld te brengen welke gevolgen dit heeft voor beschermde soorten of natuurgebieden en wat de consequenties zijn vanuit de natuurbeschermingswet- en regelgeving. Daartoe is door Grontmij een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd, waarvan dit rapport de uitkomsten weergeeft.

Figuur 1: overzicht onderzoeksgebied 1 en 2 (blauw omljnd).

Het woningbouwproject betreft tevens perceel 2, dit wordt tegelijkertijd met perceel 1 ontwikkeld binnen hetzelfde stedenbouwkundig plan, maar heeft een andere initiatiefnemer. Vanwege deze koppeling zijn de onderzoeken voor beide locaties tegelijk uitgevoerd. Dit rapport betreft de conclusies voor perceel nummer 1.

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt naast het sportpark Hoog Weerdenburg aan de rand van Werkhoven. Het betreft een graslandperceel langs de Achterdijk. Tussen het gebied en de Achterdijk loopt een watergang die grotendeels droog staat. Tussen het plangebied en het sportpark bevindt zich een bomenrij met vrij oude populieren met daar tussendoor enkele eiken en meidoorns.

2 Toetsingskader

2.1 Natuurbeschermingswet

Met de inwerkingtreding van Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) in oktober 2005 zijn door Nederland de internationale verplichtingen vanuit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving verankerd. Ingevolge artikel 10a, eerste lid Nb-wet, wijst de minister van LNV gebieden aan ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Op 26 februari 2009 zijn de gebieden Waddenzee, Duinen en Lage Land Texel, Duinen Vlieland, Duinen Terschelling, Duinen Ameland, Duinen Schiermonnikoog en Noordzeekustzone definitief door de minister van LNV aangewezen als Natura 2000-gebied. Hierdoor vormt de Natuurbeschermingswet 1998 het wettelijk kader voor de voorliggende toets.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Ook projecten of handelingen die buiten het Natura 2000-gebied plaats vinden kunnen verboden zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

Gedeputeerde Staten – of in uitzonderingsgevallen de minister van LNV – kunnen op grond van artikel 19d Nb-wet een vergunning verlenen voor activiteiten die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben. Voor plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen of streekplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j Nb-wet nodig is. De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een zogenaamde 'habitat-toets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en dat er geen verstoring van soorten optreedt.

De Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (LNV, 2005b) onderscheidt een aantal stappen, die hieronder worden weergegeven. Sommige termen en stappen staan echter niet in de wet genoemd en komen ook niet in alle gevallen overeen met de tot dusverre gevolgde werkwijze.

Oriëntatiefase

In de oriëntatiefase (voortoets) wordt onderzocht of een plan, project of handeling (samen kortweg aangeduid als 'activiteit'), gelet op de instandhoudingdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

De oriëntatiefase kan drie uitkomsten hebben:

1. Er zijn geen schadelijke gevolgen te verwachten. Er is geen vergunningsaanvraag, goedkeuringsverzoek of andere vervolgstap noodzakelijk.
2. Er zijn mogelijk schadelijke effecten, maar deze zijn zeker niet significant. Er dient een vergunning of goedkeuring te worden (aan)gevraagd, na het uitvoeren van een 'verslechterings- en verstoringstoets' (zie onder).
3. Het optreden van significant negatieve effecten kan niet worden uitgesloten. Er dient een vergunning of goedkeuring te worden (aan)gevraagd, na het uitvoeren van een 'passende beoordeling' (zie onder).

Verslechteringstoets

In een verslechteringstoets dient te worden nagegaan of door een project, handeling of plan een kans bestaat op een verslechtering van een natuurlijke habitat of habitat van een soort.

Hiertoe dienen alle relevante aspecten van het project of de handeling in kaart gebracht te worden.

De verslechteringstoets heeft twee mogelijke uitkomsten:

1. De verslechtering is aanvaardbaar; het bevoegd gezag verleent vergunning dan wel geeft goedkeuring.
2. De verslechtering is onaanvaardbaar; de vergunning wordt geweigerd dan wel de goedkeuring wordt onthouden.

Passende beoordeling

Met een passende beoordeling wordt vastgesteld of door een project, handeling of plan er een kans bestaat op een significant negatief effect. Dit op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, waarbij alle aspecten van het project of een andere handeling op zichzelf én in combinatie met andere activiteiten of plannen worden geïnventariseerd en getoetst.

De passende beoordeling kan drie uitkomsten hebben:

1. Er treedt geen aantasting op. De vergunning dan wel goedkeuring wordt verleend.
2. Negatieve effecten treden (mogelijk) wel op, maar deze zijn niet significant. Vergunning dan wel toestemming wordt verleend, mits de aantasting niet onaanvaardbaar is (zie verslechteringstoets).
3. Er treden (mogelijk) wel significante effecten op. Dan volgt toetsing aan de zogeheten ADC-criteria:
  - Er zijn geen geschikte Alternatieven.
  - Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
  - Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Slechts als aan deze drie criteria is voldaan, mag het bevoegd gezag vergunning of goedkeuring verlenen. Indien er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dan dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd alvorens toestemming cq. goedkeuring mag worden verleend. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang in dat geval beperkt.

2.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende amfibieën, zoogdieren en vogels beschermd. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Indien dit onvermijdelijk is, dient ontheffing te worden aangevraagd. Vrijstelling of ontheffing kan slechts worden verleend "wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort". In principe dienen bij verstoring mitigerende dan wel compenserende maatregelen te worden genomen. Sinds 23 februari 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd. De beschermde soorten zijn nu verdeeld in drie tabellen:

1. Algemene soorten (tabel 1-soorten)
Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling. Er hoeft voor ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing aangevraagd te worden;
2. Overige soorten (tabel 2-soorten)
Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen gedragscode dan moet ontheffing aangevraagd worden, deze valt onder de lichte toets (geen aantasting van de duurzame instandhouding van de soort);
3. Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB (tabel 3-soorten)
Voor deze soorten moet wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing aangevraagd worden. De ontheffingsaanvraag valt onder de zware toets, hetgeen inhoudt dat:
  - o er sprake dient te zijn van een bij de wet genoemd belang;
  - o er geen alternatief mogelijk is;

- o er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort(en).

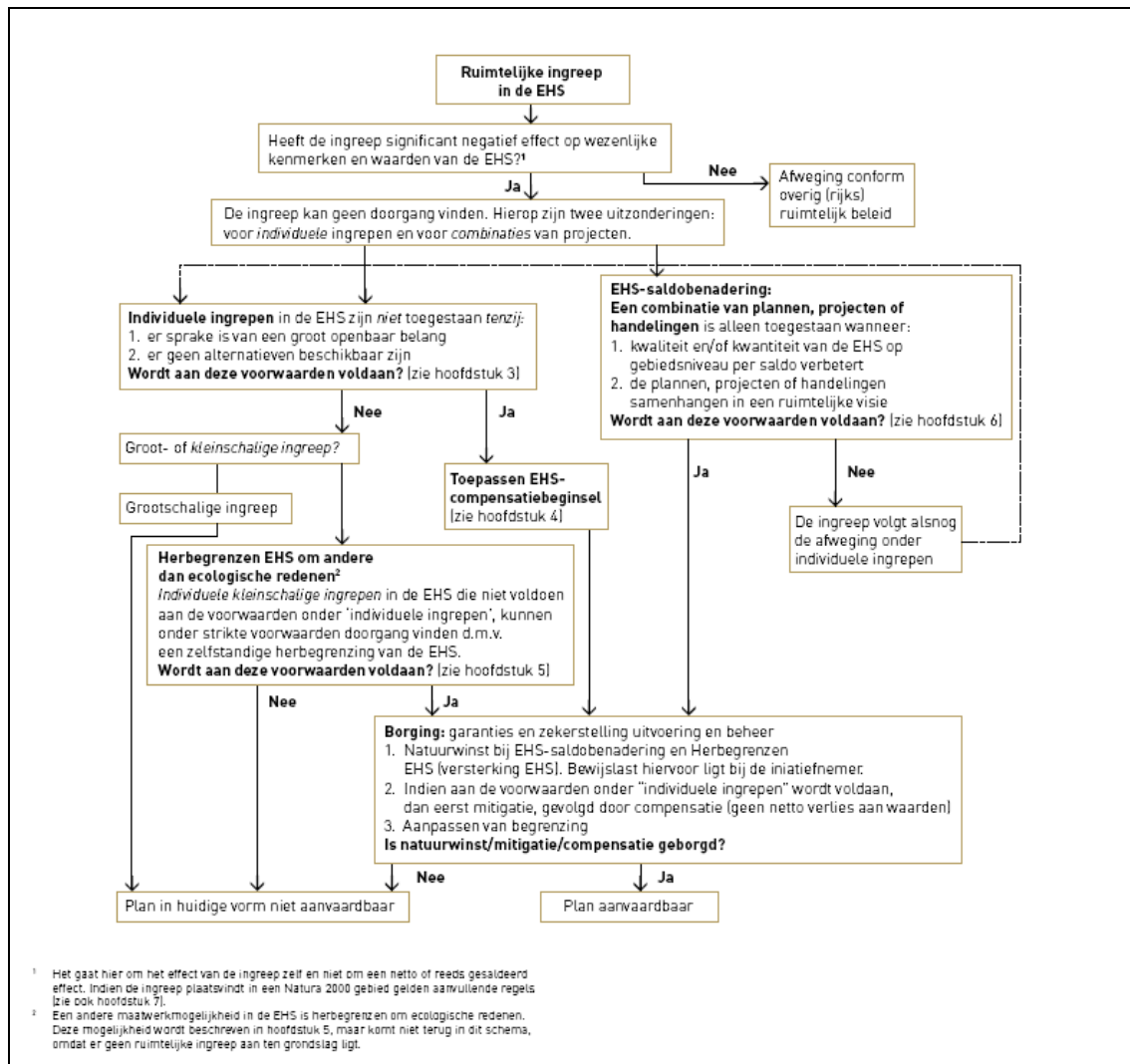
Vogels zijn niet ingedeeld in bovengenoemde categorieën. Verstoring van nestelende en/of broedende vogels en aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels is niet toegestaan. Daarom dienen versturende werkzaamheden altijd buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Het beschermingsregime voor vogels komt overeen met dat van tabel 3-soorten.

2.3 Provinciaal natuurbeleid

2.3.1 Ecologische Hoofdstructuur

In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het ruimtelijk beleid op rijks-, provinciaal, en gemeentelijk niveau vastgesteld, waarin onder andere de bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is verankerd. De EHS werd officieel geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan en is daarna opgenomen in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR). Het Structuurschema is inmiddels vervangen door de Nota Ruimte.

Bij geplande ingrepen die binnen de EHS vallen moet het belang van de natuurbescherming worden afgewogen tegen andere belangen, indien de voorgenomen ingreep negatief uitwerkt op de aanwezige natuurwaarden. De kern van de afweging vormt het 'nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen dat schadelijke ingrepen **niet** zijn toegestaan, **tenzij** er andere belangen zijn die de ingreep rechtvaardigen. In dat geval zijn compenserende maatregelen voorgeschreven.

Figuur 3.3: Stroomschema ruimtelijke ingrepen in de EHS (Bron: Spelregels EHS, ministerie van LNV, VROM en provincies).

2.3.2 Rode lijstsoorten

Op grond van het Besluit houdende vaststelling van Rode lijsten flora en fauna (minister van LNV, 2004) zijn de verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige dier- en plantensoorten opgenomen in een nationale Rode lijst. Aan deze soorten moet volgens het besluit bijzondere aandacht worden besteed voor wat betreft de instandhouding. De Rode lijst geeft de soorten van de lijst dus geen afzonderlijke juridische beschermingsstatus, maar geeft wel aan dat er in het (soorten)beleid rekening gehouden moet worden met de instandhouding van de betreffende soorten. Wanneer er beleid ten aanzien van bepaalde Rode lijstsoorten is vastgesteld, dan dient dit beleid als afwegingskader in de besluitvorming rond plannen die in gaan tegen dit beleid.

De provincie Utrecht hanteert een eigen 'Oranje lijst' waarop soorten staan die extra aandacht behoeven.

3 Resultaten

3.1 Inleiding

Aan de hand van bestaande inventarisatiegegevens en een veldbezoek door een ter zake kundige van Grontmij zijn de natuurwaarden binnen het plangebied in kaart gebracht. In dit hoofdstuk worden de natuurwaarden in en rond het plangebied beschreven.

3.1.1 Bureaustudie

Via het Natuurloket is het overzicht van beschikbare gegevens geraadpleegd van het kilometerhok waarin de beide plangebieden liggen (zie figuur 3.1). Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok voor sprinkhanen redelijk is onderzocht, voor andere soortgroepen niet of slecht.

Rapportage voor kilometerhok X:144 / Y:448								
Soortgroep	FF1*	FF23*	FF vogels	Hrl*	RL*	Volledigheid*	Detail*	Actualiteit*
Vaatplanten						matig	-	1975-1990
Mossen						niet		1997-2007
Korstmossen						niet		1992-2007
Paddestoelen					5	slecht	0%	1992-2007
Zoogdieren	1	1		1		slecht	0%	1997-2007
Broedvogels						niet		1996-2007
Watervogels						niet		96/97-06/07
Reptielen						niet		1992-2007
Amfibieën	3					matig	51-100%	1992-2007
Vissen						niet		1992-2007
Dagvlinders						niet		1998-2008
Nachtvlinders						niet		1980-2008
Libellen						matig		1993-2007
Sprinkhanen					0	redelijk		1993-2007
Overige ongewervelden					1	slecht	51-100%	1993-2007

Figuur 3.1: Overzicht gegevens Natuurloket (www.natuurloket.nl).

De gegevens uit de verschillende verspreidingsatlassen geven een indicatie van de soorten die in de omgeving voorkomen. Voor dit onderzoek zijn verspreidingsatlassen gebruikt voor zoogdieren, broedvogels, reptielen en amfibieën.

3.1.2 Veldbezoek

De verkregen informatie uit het bureauonderzoek is vaak weergegeven op kilometerhokniveau (1x1 km) of uurhokniveau (5x5 km). Het is daarom van belang in het veld te kijken in hoeverre in het betreffende onderzoeksgebied ook daadwerkelijk geschikte habitat voor deze soorten aanwezig is. Op 11 november 2009 heeft een veldbezoek plaatsgevonden dat is uitgevoerd door een ecologisch deskundige van Grontmij. Tijdens dit veldonderzoek is op basis van expert judgement beoordeeld of er kans is op het voorkomen van bepaalde beschermde soorten op grond van de aanwezigheid van geschikte habitat voor die soorten.

3.2 Beschermde gebieden

3.2.1 Natuurbeschermingswet

Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied of beschermd natuurmonument. Ook in de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden of beschermde natuurmonumenten, zodat negatieve effecten als gevolg van externe werking eveneens kunnen worden uitgesloten.

3.2.2 Ecologische hoofdstructuur

Volgens de gebiedendatabase van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl) maakt het plangebied geen onderdeel uit van de EHS. De geplande ruimtelijke ontwikkeling heeft derhalve geen invloed op de wezenlijke kenmerken van een EHS-gebied.

3.2.3 Nationaal Landschap

Volgens de gebiedendatabase van het ministerie van LNV (www.minlnv.nl) maakt het plangebied wel onderdeel uit van een nationaal landschap. In een nationaal landschap zijn in beginsel geen ingrepen toegestaan die de kernkwaliteiten van het betreffende landschap aantasten. Het plangebied heeft echter geen speciale betekenis voor wat betreft natuur, cultuurhistorie, recreatie of beleving. Er zijn derhalve voor de ingreep geen belemmeringen vanuit de aanwijzing van het plangebied als onderdeel van een nationaal landschap.

3.3 Beschermden soorten

3.3.1 Flora- en faunawet

Flora

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland. Het Natuurloket geeft aan dat het kilometerhok waarin het plangebied ligt matig is onderzocht op flora. Daarbij zijn geen beschermde soorten of Rode lijstsoorten aangetroffen. Ook tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde of zeldzame plantensoorten aangetroffen. Deze zijn ook niet in het plangebied te verwachten, gezien het ontbreken van geschikte biotoop voor dergelijke soorten. Nader onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroep of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

Zoogdieren

Voor grondgebonden zoogdieren is het plangebied niet bijzonder interessant. Langs de randen van het plangebied zouden algemeen voorkomende zoogdiersoorten als egel, bosspitsmuis, bosmuis en huisspitsmuis kunnen voorkomen. Andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn niet in het plangebied aangetroffen of te verwachten. Nader onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroep of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

Het plangebied bevat wel geschikt foerageergebied voor vleermuizen. Naar verwachting komen in Werkhoven de soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger voor. Deze vleermuissoorten hebben verblijfplaatsen in gebouwen en foerageren het liefst in een groene omgeving in of aan de rand van steden en dorpen. De bomenrijen langs beide plangebieden fungeren vermoedelijk als vliegroute voor vleermuizen. Indien deze bomenrijen behouden blijven en er geen directe lichtuitstraling op deze bomen plaatsvindt, dan wordt de functionaliteit van het gebied voor vleermuizen niet aangetast. Nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is dan niet noodzakelijk. Indien er wel bomen uit deze bomenrijen worden gekapt of wanneer er verlichting wordt aangebracht, dan dient eerst nader onderzoek naar vleermuizen plaats te vinden om te kunnen vaststellen wat de precieze effecten daarvan op vleermuizen zijn.

Vogels

Tijdens het veldonderzoek zijn geen vogels aangetroffen in het plangebied. Toch kan de aanwezigheid van algemeen voorkomende vogelsoorten in en rond het plangebied niet worden uitgesloten. Met name in de bomenrijen langs het plangebied kunnen vogels als ekster, koolmees, merel en houtduif broeden. De werkzaamheden dienen dan ook bij voorkeur plaats te vinden buiten het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van half maart tot begin augustus. Op

grond van de Flora en faunawet is het verboden om broedende vogels te verstoren. Hiervoor is ook geen ontheffing te krijgen.

Reptielen, amfibieën en vissen

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig waarin beschermde soorten vissen of amfibieën kunnen leven. Wel kunnen langs de randen van het plangebied de algemeen voorkomende soorten gewone pad en bruine kikker voorkomen. Beide soorten zijn algemeen beschermd (tabel 1 AMvB Ffwet) waarvoor een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet geldt. Van de Nederlandse reptielen komt alleen de ringslang in de omgeving van Werkhoven voor. In het plangebied is echter geen geschikte habitat voor de ringslang aanwezig. Nader onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroepen of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

Ongewervelden

In het plangebied komen geen beschermde soorten ongewervelden voor. Het plangebied bevat ook geen geschikte habitat voor beschermde soorten ongewervelden. Nader onderzoek naar het voorkomen van deze soortgroep of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

3.3.2 Rode lijst

Er zijn in het onderzoeksgebied geen soorten aangetroffen die op de Oranje lijst voor zeldzame en bedreigde soorten van de provincie Utrecht zijn vermeld. Er hoeft derhalve geen compensatie plaats te vinden in het kader van het soortenbeleid van de provincie Utrecht.

4 Conclusies

- In het plangebied komen mogelijk enkele algemeen beschermde soorten voor, te weten: egel, bosspitsmuis, bosmuis, huisspitsmuis, gewone pad en bruine kikker. Voor deze algemeen beschermde soorten (tabel 1 AMvB Ffwet) geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Ten aanzien van deze soorten hoeft derhalve geen ontheffing aangevraagd te worden op grond van artikel 75 Flora- en faunawet.
- In en met name langs de randen van het plangebied kunnen algemeen voorkomen vogels als ekster, koolmees, merel en houtduif broeden. Broedende vogels mogen op grond van de Flora- en faunawet niet worden verstoord. De werkzaamheden dienen derhalve bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels te worden uitgevoerd.
- De bomenrijen langs het plangebied zijn potentieel geschikt als vliegroute voor vleermuizen. Naar verwachting komen in Werkhoven de soorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger voor. Indien deze bomen behouden blijven en de armatuur van de aan te brengen straatlantaarns op de weg gericht is, dan wordt de functionaliteit van het gebied voor vleermuizen niet aangetast. Nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen of het aanvragen van een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet is dan niet noodzakelijk. Indien er wel bomen uit deze bomenrijen worden gekapt of wanneer er verlichting wordt aangebracht die direct op de bomen schijnt, dan dient eerst nader onderzoek naar vleermuizen plaats te vinden om te kunnen vaststellen wat de precieze effecten daarvan op vleermuizen zijn.
- Het plangebied maakt geen onderdeel uit van Natura 2000-gebieden, beschermde natuurmonumenten of de EHS. Nadere toetsing in het kader van de Natuurbeschermingswet of het provinciaal beleid ten aanzien van de EHS is derhalve niet noodzakelijk. Wel maakt het plangebied onderdeel uit van een nationaal landschap. Het plangebied heeft echter geen speciale betekenis voor wat betreft natuur, cultuurhistorie, recreatie of beleving. Er zijn derhalve voor de ingreep geen belemmeringen vanuit de aanwijzing van het plangebied als onderdeel van een nationaal landschap.

5 Literatuur

- Bergmans, W., A. Zuiderwijk, 1986, Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun Bedreiging. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische vereniging, Hoogwoud; Nederlandse vereniging voor Herpetologie en Terrariumkunde "Lacerta".
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra., V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse natuurhistorische vereniging, Utrecht.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis.
- <http://www.ravon.nl>
- <http://www.sovon.nl>
- <http://www.vogelbescherming.nl>
- <http://www.natuurloket.nl>
- <http://www.waarneming.nl>
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>
- <http://www.minlnv.nl>